

Una d'elles està en relació amb el pensament que guia les relacions home-medi en les societats del món occidental des dels inicis de la revolució industrial, és a dir amb l'optimisme antropocèntric, reforçat en l'actualitat per les concepcions neopositivistes que presideixen l'activitat científica i el desenvolupament tecnològic, basat en la creença absoluta en l'indefectible progrés de la societat humana i la seva capacitat per conèixer i dominar el seu entorn natural, i és la verificació que fan els autors que el model territorial que s'ha imposat en les darreres dècades al Baix Ter ha afavorit una pèrdua del respecte que històricament es tenia per la natura, en aquest cas concret pels aiguats, que a més d'estar fonamentat en part per les obres d'enginyeria hidràulica que tenen com a objectiu regular els cabals dels rius, respon també, almenys així ho pensem, a un convenciment psicològic, sovint poc racional, de la superioritat humana envers manifestacions potencialment perilloses d'alguns elements naturals (llamps, grans nevades, allaus, aiguats, ventades, etc.) i que en el tema que ens ateny ha comportat, per tant, un augment de la vulnerabilitat de les persones i de les instal·lacions humanes respecte de les inundacions.

L'altra, és una conseqüència no desitjada de l'evolució que ha sofert el paper de l'Estat a Europa occidental des del final de la segona Gran Guerra, el que ha vingut a anomenar-se estat assistencial, la qual consisteix en fer responsable de manera sistemàtica l'administració pública de qualsevol calamitat natural, ja sigui una pedregada, un episodi de mala mar, o en el nostre cas una riuada. Així, els autors del llibre comproven la inhibició dels agents privats en l'adequació de les seves propietats envers el risc d'inundació, comportament que en gran mesura es fonamenta en el convenciment que l'Estat assumirà, «ja que és un dels seus deures», les despeses originades en cas de catàstrofe.

Hem de concloure aquesta ressenya tot destacant que hem llegit una obra pionera a Catalunya en l'estudi del comportament històric de les societats humanes enfront d'un risc natural, les inundacions en aquest cas, la qual pot servir d'estímul i de model per a treballs posteriors sobre una temàtica tan suggestiva i a l'hora necessitada de recerques serioses com aquesta, que expliquin les diferents percepcions i comportaments socials envers els diferents riscos ambientals, i que al mateix temps aportin pautes d'actuació per a la minimització dels impactes potencials.

Josep Pintó i Fusalba

Baralles per un pont

MATAS i BALAGUER, Josep.

La història del pont de les Dobles.

Ajuntament de Cruïlles, Monells, Sant Sadurní de l'Heura, 1993. 160 pàgines.

L'aparició d'un nou llibre d'en Pep Matas i Balaguer sempre és una bona notícia. En Matas té publicats, a hores d'ara, un nombre reduït però important de treballs sobre les Gavarres i les seves rodalies, els seus habitants, l'aprofitament dels seus recursos naturals, els seus camins, masos i poblets... Podem dir que n'és un enamorat. Qualsevol persona que el conegui o que hagi llegit els seus treballs d'investigació o divulgació dels diversos aspectes de la serralada ho cospa tot seguit. L'interès que hi posa per fer-la conèixer, la dedicació que hi esmerça, la il·lusió que li traspua quan en parla, ho confirmen a bastament.

En Pep Matas és conegut pels erudits i historiadors pels seus treballs històrics de recerca, però també per la seva tasca al front de l'Arxiu Històric Comarcal de la Bisbal, primer i després a l'Arxiu Històric de Girona.

Tal com diu el mateix autor, en el pròleg de l'obra: «Dins el terme de Cruïlles, en un racó del veïnat de Rabioses, hi ha un pontet construït sobre el rec d'un antic molí. El meu avi va ser qui primer me'n va parlar. Em va explicar on era i me'n va dir el nom: el pont de les Dobles. Es deia així perquè, segons havia sentit a dir, temps enrera hi havia hagut un plet pel dret a passar-hi, i semblava ser que aquest plet havia costat molts més diners, o dobles, que no pas el mateix pont».

La història del pont de les Dobles és, doncs, una narració gairebé exhaustiva d'un contenciós i les baralles que va suscitar, al segle XVIII, la construcció d'un pont en un camí prop del Daró, en el veïnat de Rabioses, un barri de masos del terme de Cruïlles, prop de la Bisbal. Però el llibre és també la història dels homes d'aquells rodals, les seves lluites i el sentit estricte i antic de la propietat. Al llarg de la narració hi desfilen mossos, masovers i hisendats... El llibre fa, ensem, un recorregut pels camins, esplaïant-se en els topònims... Els racons, els masos, les rieres.

L'autor bisbalenc ha treballat l'obra amb documentació del fons de la Reial Audiència, de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, de l'Arxiu de la Parròquia de Santa Eulàlia de Cruïlles i de l'Arxiu Històric de Girona, entre d'altres, i amb dades aportades per persones de la contrada.

«La història del pont de les Dobles. Relació verídica dels famosos fets que van passar a Cruïlles quan es comptava l'any de Senyor de mil set-cents quaranta i fins setanta-cinc anys després...» consta de vint-i-vuit capítols i un epíleg, seguit d'una cronologia dels fets i dades del

La història del pont

de les dobles

Relació verídica dels famosos successos que van passar a Cruïlles quan es comptava l'any del senyor de mil set-cents quaranta i fins...

Josep Matas i Balaguer

La sardana i els banyolins

ANGELATS i JUNCÀ, Rafael.
Banyoles i la sardana.

Foment de la Sardana de Banyoles.
Banyoles, 1993, 249 pàgines.

plet. Ha estat editada per l'Ajuntament de Cruïlles-Monells-Sant Sadurní de l'Heura i es ven a les llibreries al preu de mil cinc-cents pessetes cada exemplar.

Aquest darrer treball d'en Matas s'inscriu en la temàtica que anomenem «història local», en aquest cas localitzada en un lloc i explicant un fet molt concret. Convé que insistim molt en la importància de les històries locals, una eina de gran vàlua per poder conèixer millor els llocs del nostre país. Què seria Catalunya –o qualsevol nació– sense aquest conglomerat de petites ciutats, viles, pobles i llogarrets?

Jordi Frigola i Arpa

En un moment de crisi de balladors joves de sardanes, llegir en el llibre de Rafael Angelats, vice-president del Foment i guardonat el 1992 amb la Medalla al Mèrit Sardanista per l'Obra del Ballet Popular, que des de fa 100 anys a la plaça Major de Banyoles es ballen sardanes, amb un promig de 3 a 6 cobles, per la Festa Major de Sant Martíria hauria de convidar els habitants d'aquesta comarca i de Catalunya en general a fer una profunda reflexió sobre el seu futur.

I veure com fa pocs dies, a la mateixa plaça, uns excel·lents músics que acabaven de tocar transsardanes enmig d'una certa espectacularitat, després de tocar una sardana llarga entre una sèrie de balls populars, expressaven públicament la seva sorpresa per la baixa qualitat sardanista dels joves balladors, encara hi convidava més. L'evolució de la sardana curta a la llarga i d'aquesta a la transsardana i la sardanova ha estat un procés que el mateix llibre il·lustra perfectament.

Els estils i les modes se succeeixen contínuament, però hi ha coses que no moren, i la sardana és una d'elles. Sigui ballada o escoltada, sempre té una dignitat, i això és el que hem de mirar que no es perdi.

Els concursos i les colles, que són uns altres dels aspectes analitzats, han estat un element dinamitzador important, i avui encara mouen precisament els joves, però tenen el perill de convertir-la en una cosa elitista i discriminadora, que la sardana de plaça mai no ha estat ni ho podrà ser. És en aquest sentit que introduir les sardanes llargues en els balls populars, com s'ha fet per part de l'esmentat grup en la III Primavera de Música Tradicional del Pla de l'Estany, em sembla positiu per divulgar la sardana entre els joves, i cal introduir-la en els cursos de ball no tan sols com un

ball més sinó com la dansa nacional de Catalunya que justament és.

Recordar les peces interpretades en el Gran Festival de Música Catalana de l'any 1949, a les Festes de la Música dels anys 54 al 63, durant els 20 anys de la Festa de la Música per a Cobla, i les guanyadores dels vuit Premis Musicals de Composició per a Cobla de les viles de Ceret i Banyoles és gaudir amb l'autor de moments d'una altíssima qualitat musical i interpretativa que només Banyoles ha sabut oferir i mantenir.

Finalment el llibre fa un estudi de les cobles de Banyoles, centrant-se en les dels Juncans i en la Principal de Banyoles que són les que han tingut més continuïtat, d'algunes sardanes singulars i d'uns «Apunts per a una història de la sardana» que bé mereixen un comentari. «A la plaça, la cobla, a més de sardanes havia completat el seu repertori amb polques i americanes. A la sala, els quintets i les orquestrines incloïen sardanes en els seus repertoris que, com és natural, interpretaven amb els mateixos instruments que utilitzaven per al ball.

Les sessions de ball a tot arreu solien estar compostes per 16 ballables, començant sempre amb un vals. Aquí se suprimien el primer vals i tres ballables més i a canvi es tocaven dues sardanes senzilles –és a dir, dues tirades de curts, dues de llargs, i els dos contrapunts– per començar la sessió, que després acabava amb el vals de costum.

La sardana era el ball autòcton que en els espais de diversió convivia amb naturalitat amb qualsevol tipus de ball i de conjunt instrumental».

Calen encara molts estudis sobre la història de la sardana, especialment dels seus inicis, però aquestes paraules són força il·lustratives d'una manera de fer país tot divertint-se, i que els programadors musicals de les nostres festes haurien de tenir present.

Joan Fort i Olivella

